

ROZPRAWY

MIECZYSLAW GĘBAROWICZ

PROLEGOMENA DO DZIEJÓW LWOWSKIEJ RZEŻBY ROKOKOWEJ

Na mapie artystycznej Rzeczypospolitej, zwłaszcza jeżeli chodzi o historię rzeźby, Lwów zajmuje szczególne miejsce. Rzecz znamienita, że miasto stosunkowo młode — jego początki sięgają XIII w. — chociaż znane w średniowiecznym świecie kupieckim jako ważny ośrodek handlu ze Wschodem, przez pierwsze trzy wieki swego istnienia skazane było w dziedzinie sztuki, szczególnie rzeźby, na import z zewnątrz. Najlepszym tego świadectwem jest kolońska Matka Boska Jackowa z XIV w., krakowski krucyfiks Haberschracka z 1473 r. i przypisywana Labenwolfowi norymberska płyta nagrobna „Buczackiego”. Nagle w połowie XVI wieku Lwów — odbudowujący się po katastrofalnym pożarze 1529 roku, który zniszczył gotyckie miasto — staje się ośrodkiem ożywionej działalności artystycznej również w dziedzinie rzeźby. Rozwój rzeźbiarstwa trwa do schyłku XVIII w. i przybiera takie rozmiary, że zaspokaja nie tylko miejscowe potrzeby, ale wykazuje sporą ekspansywność, ogarniając obszary po Kraków i Kijów, Poznań i Łomżę; natomiast związki artystyczne sięgają jeszcze dalej, do Wrocławia, Berlina, Królewca i Petersburga. Dla przybyłych stamtąd, względnie tam przenoszących się artystów obcych, Lwów nie przestaje być punktem atrakcyjnym; w nim albo osiadają na stałe, albo czasowo i pozostawiają trwałe ślady w postaci własnych dzieł, nowych idei, a także uczniów lub naśladowców.

Stan ten w różnym nasileniu trwa nieprzerwanie, do końca XVIII wieku, jednak jego punkt szczytowy przypada na XVIII wiek, epokę rokoka. Wówczas to lwowska rzeźba osiąga światowy poziom artystyczny, zajmując w obrazie sztuki europejskiej tego okresu poczesne miejsce. Ustalenie przyczyn tego zjawiska nie jest rzeczą prostą, wymaga bowiem uwzględnienia wielu okoliczności czasem nawet wykluczających się wzajemnie, innych zaś trzeba się raczej domyślać, aniżeli dokładnie precyzować. Do takich należy poznanie tła społecznego, które — w porównaniu z przeszłością — wydaje się dla sztuki mało pomyślne. Miasto ekonomicz-